

IEDA

VKLJUČUJOČE IZOBRAŽEVANJE: zagotavljanje
udeležbe oseb z oviranostmi v neformalnem
odraslih

2020-1-HR01-KA204-077868

iedaproject.eu

Modul 4: Iskanje in mobilizacija virov za izvajanje podporne tehnologije

Kurikulum o izobraževanju o uvajanju podpornih tehnologij v
izobraževanje odraslih

Modul 4: Iskanje in mobilizacija virov za izvajanje podporne tehnologije

---

Kako poiskati in mobilizirati vire

Iskanje in zbiranje sredstev za izvajanje podporne tehnologije na nacionalni in mednarodni ravni je lahko večplasten proces. Tukaj je vodnik po korakih, ki vam bo pomagal pri krmarjenju po tem procesu:

- 1. Opredelitev zainteresiranih strani:** Določite ključne deležnike, ki sodelujejo pri izvajanju podporne tehnologije, vključno z vladnimi agencijami, nevladnimi organizacijami (NVO), zagovorniški skupinami invalidov, izobraževalnimi ustanovami, partnerji iz zasebnega sektorja in mednarodnimi organizacijami.
- 2. Viri financiranja raziskav:**
  - **Državne subvencije in programi:** Poiščite vladne službe, ministrstva in agencije, ki dodeljujejo sredstva za pobude na področju podporne tehnologije. Morda imajo posebne subvencije ali programe, ki podpirajo dostopnost in vključevanje.
  - **Fundacije in dobrodelne organizacije:** Raziščite fundacije in organizacije, ki se osredotočajo na pravice invalidov, izobraževanje in tehnologijo. Pogosto zagotavljajo nepovratna sredstva za projekte, ki so v skladu z njihovim poslanstvom.
  - **Organizacije za mednarodno pomoč:** Organizacije, kot so Združeni narodi, Svetovna banka in UNICEF, lahko ponudijo sredstva za projekte vključujočega izobraževanja in podporne tehnologije v državah v razvoju.
- 3. Pripravite dober predlog:** Pripravite izčrpen predlog, v katerem bodo opisani cilji, ciljne skupine, pričakovani rezultati in proračunske zahteve pobude za podporno tehnologijo. Prepričajte se, da je v predlogu jasno prikazan potencialni vpliv projekta na učence s posebnimi potrebami.
- 4. Vzpostavljanje partnerstev:** Sodelujte z ustreznimi zainteresiranimi stranmi, vključno z lokalnimi nevladnimi organizacijami, invalidskimi organizacijami, izobraževalnimi ustanovami in tehnološkimi podjetji. Partnerstva lahko zagotovijo dodatne vire, strokovno znanje in širšo mrežo za podporo pobude.

5. Sodelovanje z vladnimi agencijami:

- zagovarjanje sprememb politike, ki spodbujajo vključevanje podporne tehnologije v izobraževanje in druge sektorje.
- Sodelujte z vladnimi agencijami, pristojnimi za invalidske zadeve ali izobraževanje, in si zagotovite njihovo podporo in financiranje.

- 6. Uporaba mednarodnih organizacij:** Povežite se z mednarodnimi organizacijami, ki se ukvarjajo s pravicami invalidov in vključujočim izobraževanjem. Pogosto zagotavljajo smernice, tehnično pomoč in financiranje projektov, ki so skladni z njihovimi cilji.
- 7. Udeležite se konferenc in delavnic:** Udeležujte se konferenc, delavnic in seminarjev, povezanih s podporno tehnologijo, pravicami invalidov in izobraževanjem. Ti dogodki so priložnost za mreženje, učenje od strokovnjakov in odkrivanje potencialnih virov financiranja.
- 8. Spletne platforme in podatkovne zbirke o nepovratnih sredstvih:** Raziščite spletne platforme in podatkovne zbirke, v katerih so navedene subvencije in možnosti financiranja. Spletna mesta, kot so GrantWatch, GrantGopher in Grants.gov, vam lahko pomagajo pri iskanju ustreznih nepovratnih sredstev.
- 9. Poiščite sponzorstva podjetij:** Sodelujte s podjetji, ki so zavezana družbeni odgovornosti in vključevanju. Številna podjetja ponujajo subvencije, donacije ali podporo v naravi za projekte, ki so v skladu z njihovimi vrednotami.
- 10. Množično financiranje in spletno zbiranje sredstev:** Razmislite o uporabi platform za množično financiranje, kot so Kickstarter, Indiegogo ali GoFundMe, da bi zbrali sredstva od širokega občinstva, ki želi podpreti vaš namen.
- 11. Razvoj strategije trženja:** Ustvarite prepričljivo strategijo trženja za ozaveščanje o pobudi. Uporabite družbene medije, sporočila za javnost in partnerstva, da dosežete širše občinstvo in pritegnete potencialne financerje.
- 12. Dokazovanje učinka:** Izkazovanje učinka: redno obveščajte zainteresirane strani in potencialne financerje o napredku in učinku pobude. Poudarite zgodbe o uspehu, rezultate in pozitivne spremembe, ki jih je prineslo uvajanje podporne tehnologije.
- 13. Vztrajnost in mreženje:** Ključni dejavniki uspešne mobilizacije so vzpostavljane odnosov, mreženje in vztrajnost pri prizadevanjih za zagotovitev sredstev.

Ne pozabite, da se postopek lahko razlikuje glede na vašo regijo, razpoložljive vire in posebne cilje projekta. Po potrebi ustrezno prilagodite svoj pristop.

Izmenjava dobrih praks v različnih državah

Avstrija

Na nacionalni ravni

V Avstriji so možnosti financiranja vključevanja oseb z oviranostmi v neformalno izobraževanje omejene. Omejen prenos znanja med ponudniki neformalnega izobraževanja odraslih in pristojnimi državnimi agencijami je problematičen. Čeprav je Orient Express državno priznana organizacija na področju osnovnega izobraževanja, je izmenjava omejena.

Avstrija je zaradi spoštovanja Konvencije ZN o pravicah invalidov sprejela nacionalni akcijski načrt za osebe z oviranostmi 2012-2020, ki se je iztekel, in nadaljnji nacionalni akcijski načrt za osebe z oviranostmi II 2022-2030. Civilna družba in akademska sfera sodelujeta pri ocenjevanju načrtov. Organizacije za pravice invalidov so zahtevale proračunski "sklad za vključevanje" za izvajanje ukrepov iz akcijskega načrta, vendar doslej brez odziva. Zdi se, da je vključevanje tema, ki ni na glavnem dnevnem redu sedanje vlade.

Na nacionalni ravni je na voljo več možnosti, da zaprosite za sredstva za pomoč/tehnologijo. V vseh primerih je treba vnaprej predložiti okvirni izračun stroškov. V nasprotju z drugimi državami EU, na primer v Skandinaviji, ni nujno, da izvajalec socialnega zavarovanja (delno) krije stroške za podporno tehnologijo za osebe z oviranostmi. Najvišji znesek delnega financiranja podpornih pripomočkov s strani socialnega zavarovanja znaša približno 1400 EUR. Centralizirane finančne pomoči za osebe z oviranostmi ni, posamezne odločitve se sprejemajo na zvezni ravni, zato se lahko stanje od države do države zelo razlikuje. Zato je zelo težko izvedeti, kakšne so pravice do financiranja za osebe z oviranostmi. Postopek vloge za finančno pomoč pogosto pomeni dolge čakalne dobe in je povezan s številnimi birokratskimi ovirami. V nekaterih primerih lahko finančno pomoč zagotovijo zvezni in/ali državni uradi za socialno varstvo. Programi v zvezi s tem so večinoma namenjeni povečanju produktivnosti, prilagoditvi delovnega mesta in zaposljivosti. Prav tako so večinoma možne delne subvencije, ki so vedno odvisne od plače/prejemkov osebe z motnjami v duševnem razvoju. Ministrstvo za socialne zadeve, zdravje, oskrbo in varstvo potrošnikov ponuja podporni sklad za osebe z oviranostmi, ki so se znašle v težkem socialnem položaju zaradi svoje invalidnosti, zlasti v zvezi s podpornimi ukrepi (npr. stopniščno dvigalo, komunikacijski pripomoček, pripomoček za mobilnost). Sicer pa so za osebe z oviranostmi možne tudi finančne olajšave (nekatero davčne olajšave). Večina njihovih sredstev je namenjena za prilagoditev delovnega prostora. Za zasebno rehabilitacijo ali

prilagoditve se lahko obrnete na sklade, kot je Socialni sklad Dunaj (samo za dunajske prebivalce).

Številni zasebni skladi podpirajo projekte ali posameznike pri financiranju podpornih tehnologij. Organizacija za socialno varstvo Diakonie in ponudnik energije VERBUND si posebej prizadevata podpirati pripomočke za pomoč pri delu s pomočjo sklada VERBUND Empowerment Fund ter sodelujeta z Avstrijskim inštitutom za tehnologijo in svetovalno mrežo LIFEtool. Na voljo je tudi možnost zaprositi za takojšnjo pomoč za družine in otroke. Dobrodelna organizacija Lebenshilfe Österreich opozarja na letno nagrado (5000 EUR) za dosežke pri vključevalnem delu za objavo dobrih praks. 2022 je bila splošna tema izobraževanje in kultura. Nagrajenih je bilo več pobud, ki omogočajo vključevanje ne le kot cilj, temveč tudi kot miselnost.

Na mednarodni ravni

Javne ustanove bi lahko zaprosile za sredstva iz Evropskega socialnega sklada (ESS), da bi povečale zaposljivost ranljivih oseb (starejših, mladih, oseb s posebnimi potrebami, žensk). Avstrija se je pri dodeljevanju sredstev ESS osredotočila na usposabljanje, izobraževanje in socialno vključenost. Vendar se ESS+ zdaj osredotoča na načrt za oživitev v zvezi s COVID in ne omenja več posebej oseb z omejeno mobilnostjo kot ciljne skupine.

Avstrijski nacionalni načrt v skladu z načrtom EU za oživitev in okrevanje vključuje 32 naložb in 27 reform (za katere je namenjenih približno 3,46 milijarde evrov) za digitalni prehod do avgusta 2026. Vključno z naložbami v prihodnje tehnologije in podporo "izpopolnjevanju" (Next Generation EU, Instrument za oživitev gospodarstva in odpornost).

Odprtokodne/cenovno ugodne rešitve

Več aplikacij za pomoč osebam z oviranostmi je na voljo brezplačno ali po nizkih cenah. Brezplačna aplikacija capito je aplikacija, ki omogoča lažjo dostopnost informacij s samodejnimi prevodi v enostaven jezik. Capito ponuja tudi poceni delavnice in usposabljanja za dostopno komunikacijo (vključno s pripravo besedil v enostavnem jeziku, dostopne grafike in dostopnega načrtovanja dogodkov). Aplikacija iSignIt je pripomoček za tolmačenje v znakovni jezik za zdravstvene storitve. Fundacija AsTeRICS se v sodelovanju z dunajsko univerzo FH Technikum ukvarja z brezplačnimi digitalnimi in analognimi podpornimi tehnologijami. Tu so raziskovalni in študentski projekti omogočili razvoj individualnih rešitev za osebe z oviranostmi, ki potrebujejo pomoč, kadar potrebna orodja še niso bila razvita. Programska oprema AsTeRIX Grid, ki temelji na brskalniku, podpira komunikacijo za več potreb in je še posebej primerna za učence začetnike, deluje z vsemi operacijskimi sistemi in na vseh pametnih telefonih (na podlagi simbolov, različnih

jezikov in različnih impulzov za nadzor). Neprofitna fundacija je razvila tudi miško Flip Mouse, minimalno krmiljenje na dotik (približno 30 EUR). To so le primeri, obstaja dolg seznam razpoložljivih aplikacij podporne tehnologije posebej za šolske otroke s posebnimi potrebami.

Dobre prakse pri izvajanju

V Avstriji je področje neformalnega izobraževanja odraslih precej obsežno in raznoliko (od tečajev keramike do jezikovnega in osnovnega izobraževanja, ki ga financira država). Vsi tečaji, ki jih Orient Express nudi ženskam, so uradni tečaji osnovnega izobraževanja (vsi so financirani iz ESS). Uradni ponudniki osnovnega izobraževanja morajo poskrbeti, da so njihovi učni prostori čim bolj dostopni (fizično). V zvezi z vodenjem projektov revizijske agencije pričakujejo odgovornost za to, kako so obravnavane medsektorske teme, kot je invalidnost.

V skladu z intersekcionalnim razumevanjem diskriminacije je vključevanje problematike invalidnosti sestavni del našega izobraževalnega dela. V skladu s prevladujočimi opredelitvami invalidnosti so tudi učne težave omejitve in ovire, s katerimi se ljudje srečujejo v vsakdanjem življenju, v izobraževalnem sistemu in na trgu dela. Številne udeležence naših osnovnošolskih tečajev so prizadele odločilne izobraževalne prikrajšanosti, izkušnje nasilja, travme (pogosto zaradi izkušenj vojne ali bega) ali individualni kognitivni dejavniki, ki ovirajo koncentracijo in učenje. Tako se pri delu z našo ciljno skupino dostopnost nanaša na več ravni: Od dostopnosti besedilnega gradiva, primerne za začetnike v branju (s posebnimi formati), do zaposlovanja rojenih govorcev kot sodelavcev/trenerjev ter spoštovanja individualnega tempa učenja vsakega učenca. Dostopnost vključuje tudi na travme občutljiv pristop k našemu izobraževalnemu delu, npr. z ustvarjanjem svetlega in prijaznega učnega prostora. Poleg tega so naši prostori dostopni z invalidskim vozičkom.

Težko je posplošiti informacije o celotnem sektorju neformalnega izobraževanja odraslih, saj je velika razlika, ali pouk financira država ali ne. Za naš glavni poudarek, razrede opismenjevanja, bi bilo treba oblikovati najboljše prakse. Zaradi prekrivanja pouka v drugem jeziku in omejenega digitalnega znanja je uporaba pomožnih tehnologij v naših razredih težavna.

Nacionalna zakonodaja

Ni zakonske pravice, na podlagi katere bi se lahko osebe z oviranostmi sklicevale na financiranje pripomočkov za invalidnost. Avstrijski federalizem v tem primeru povzroča večjo stopnjo neenakosti v državi. Avstrija je leta 2008 ratificirala

Konvencijo ZN o pravicah invalidov. V skladu z zakonodajo mora biti vsaka izobraževalna ustanova, odvisno od institucije, ki jo financira, (fizično) dostopna za vse. Vendar pa ni samoumevno, da lahko institucije za neformalno izobraževanje odraslih prejmejo državno financiranje, da bi bile prilagojene dostopnosti.

Evropski akt o dostopnosti je treba ratificirati do junija 2025, osnutke povezane nacionalne zakonodaje pa predložiti Evropski komisiji do 28. junija 2022. Avstrija je kot ena od štirih članic EU (poleg Belgije, Estonije in Finske) ta rok že zamudila.

Zvezni zakon o enakosti invalidov velja od leta 2006, da bi preprečil diskriminacijo in zagotovil dostopnost za osebe z oviranostmi predvsem v državni upravi, gospodarstvu in na trgu dela. Svet za osebe z oviranostmi meni, da je zakon najboljša praksa v EU. Znakovni jezik je bil vključen v ustavo kot uradni jezik. Ministrstvo za socialne zadeve ponuja smernice, ki omogočajo delo mreže za strokovno pomoč (NEBA). To delo podpira in izvaja poklicno svetovanje, pomoč pri usposabljanju in podporo pri zaposlovanju oseb z oviranostmi. Na Dunaju zakon o enakih možnostih zagotavlja sredstva v višini največ 10.000 EUR za osebe z oviranostmi iz Socialnega sklada na Dunaju.

Stiki za podporo/ nasvete

- Zveza slepih (Blinden- und Sehbehindertenverband Österreich): www.blindenverband.at/en
- Avstrijski svet za invalide: www.behindertenrat.at/about-us/
- Podpora za zgodnjo komunikacijo Zgornja Avstrija (Diakonie): www.diakonie.at/unsere-angebote-und-einrichtungen/fruehe-kommunikations-foerderung-oberoesterreich
- Integracija Wien: www.integrationwien.at/de/
- Mreža svetovalnih služb LIFEtool (neodvisne svetovalne pisarne po vsej državi, ki se osredotočajo na pomoč pri motorični in kognitivni komunikaciji): www.lifetool.at/startseite/
- Mreža NEBA za strokovno pomoč: www.neba.at/
- Service Association for Austrian Sign Language: www.oegsbarrierefrei.at/#:~:text=Seit%20seiner%20Gr%C3%BCndung%20im%20Jahr,und%20h%C3%B6renden%20Menschen%20in%20%C3%96sterreich.
- Socialni sklad na Dunaju (Fond Soziales Wien): www.fsw.at/
- VOX (Svetovalni center za tehnično pomoč gluhih in naglušnim): www.vox.or.at/beratungscenter-vox-technische-assistenz

Koristne povezave

- Fundacija AsTeRIX: www.asterics-foundation.org/1270-2/
- Aplikacija Capito: www.capito.eu/en/

- Aplikacija ISignIt: signit.weebly.com/english.html
- VERBUND Empowerment Fund: www.verbund.com/en-at/about-verbund/responsibility/social-issues/empowerment-funds

Grčija

Uvod

Judy Heumann, aktivistka za pravice invalidov, je dejala, da "tehnologija večini ljudi stvari poenostavi in olajša, osebam z oviranostmi pa jih omogoči". Nenehna modernizacija in izboljševanje kakovosti življenja v družbah zahtevata uvajanje novih tehnologij. Na ta način se ustvarja okvir za socialno vključevanje in sprejemanje invalidov na različnih področjih življenja.

Še pred nekaj leti Grčija ni bila zasnovana na način, ki bi bil obetaven za osebe z oviranostmi, in izvedenih je bilo le nekaj določb za njihovo prilagoditev.

Paraolimpijske igre, ki so potekale v Atenah leta 2004, in nato specialne olimpijske igre leta 2011 so bile spodbuda za izboljšanje storitev in dostopnosti. Grčija morda še ni zgleden model socialnega in izobraževalnega vključevanja invalidov, vendar lahko s potrebnim načrtovanjem in časom ter podpornimi programi, kot je IEDA, zagotovi smernice za uspeh.

Podporna tehnologija v Grčiji

Podporna tehnologija in spletna mesta

Najprej je na številnih spletnih mestih, kot je grško vladno spletišče (www.gov.gr), na voljo podporno tehnološko orodje za osebe z oviranostmi. To orodje jim omogoča, da se zlahka premikajo po spletnem mestu in ga prilagodijo svojim potrebam. Na primer, s klikom na ikono orodja lahko uporabnik izbere lepoto "odčitavanja" ali celo poveča svetlost ali velikost črk. Razvijalci oblikujejo menije spletnih mest tako, da zagotovijo dostopnost.

Pobude različnih organizacij na področju podporne tehnologije

Obstaja več organizacij, ki z uporabo podporne tehnologije izvajajo različne ukrepe za ljudi s posebnimi potrebami. ELEPAP- Rehabilitacija za osebe z oviranostmi je ena izmed najbolj znanih organizacij, ki si prizadeva za zagotavljanje enakih možnosti za otroke. Poleg tega je program ELEPAP-a o podporni tehnologiji namenjen otrokom, ki ne morejo verbalno komunicirati ali imajo težave pri verbalni komunikaciji ali pri učenju in igri, da bi premagali ovire in se razvijali. Program izvajajo različni terapevti individualno, v skupinah ali celo skupaj.

Uporabljajo se naslednje metode:

- Alternativni dostop do računalniškega okolja (računalnik, iPad, tablični računalnik), npr. s stikali, alternativnimi tipkovnicami, miško, zaslonom na dotik, tehnologijo sledenja očem.
- Alternativno in dopolnilno sporazumevanje, na primer uporaba naprav za ustvarjanje govora, posebne tipkovnice.
- Alternativni nadzor vsakdanjih naprav

Cilj tega programa je poudariti aktivno vlogo otrok pri vsakodnevnih dejavnostih, vključuje pa tudi posebej usposobljene delovne terapevte, ki sledijo novim tehnološkim dosežkom in sodelujejo z logopedi in specialnimi pedagogi.

SciFy (Science For You) je grška nevladna organizacija, ki deluje na področju inovacij in tehnologij. Ta neprofitna organizacija si prizadeva za družbene spremembe z ustvarjanjem in ponujanjem brezplačnih tehnoloških orodij, deljenjem svojega znanja in razvijanjem podpornih skupnosti s sodelovanjem z raziskovalnimi centri, univerzami, nevladnimi organizacijami, podjetji in končnimi uporabniki. Nedvomno podporne tehnologije zaradi visoke cene, po kateri se tržijo, niso dostopne vsem. Vendar pa obstajajo organizacije, kot je SciFy, ki ustvarjajo in brezplačno ponujajo številne podporne tehnologije, da bi olajšale vsakdanje življenje invalidov in njihovo vključevanje v družbo. Ukrepi SciFy so pionirske narave, zlasti na področju aplikacij spletnih iger za slabovidne. Na njihovi spletni strani je posebna stran z vsemi njihovimi dejavnostmi v zvezi s podpornimi tehnologijami in osebami z oviranostmi.

Po temeljiti raziskavi lahko najdemo zasebne pobude posameznikov in organizacij na področju podporne tehnologije. Tak primer v Grčiji je Inštitut Lilian Voudouri, ki je ustanovil "Laboratorij za podporno tehnologijo Lilian Voudouri" in pridobil veliko izkušenj pri raziskovanju vpliva invalidnosti na življenje otrok in odraslih. Več kot 300 osebam je ponudil alternativno zdravljenje, izobraževanje in razvoj spretnosti.

[Podporna tehnologija v grških knjižnicah](#)

Grške knjižnice zato prevzemajo pobudo za ustvarjanje vključujočega okolja za osebe z oviranostmi in se vključujejo v ustrezne projekte. Tako je na primer Makedonska univerzitetna knjižnica od leta 2000 v okviru projekta ACCELERATE namestila najsodobnejšo delovno postajo za ljudi z okvarami vida, ki vključuje osebni računalnik s posebno programsko in strojno opremo (2 računalnika Pentium 4 s pogonom CD-ROM in povezavo na internet, JAWS (za Windows), Apollo II, zunanja enota za sintezo govora, Braillov zaslon, programska oprema za učinkovito povečavo monitorja Supernova 6 z bralnikom zaslona Hal LHT 26,3 392 embodied, programska oprema za pretvorbo besedila v Braillov format, glasovni skladatelj Orpheus, skener knjig in programska oprema OCR, Braillov tiskalnik, CCTV).

Knjižnice Narodne in Kapodistrijske univerze v Atenah so opremljene z delovnimi postajami in specializiranimi pripomočki za pomoč osebam z oviranostmi. Te delovne postaje so zasnovane tako, da slepim študentom, slabovidnim študentom in študentom z okvaro zgornjih okončin omogočajo dostop ne le do virov univerzitetnih knjižnic, temveč tudi do vsebin interneta in običajne pisarniške programske opreme. Da bi se študenti kot osebe z oviranostmi počutili bolj vključeni, Atenska Kapodistrijska univerza prek oddelka za e-dostopnost zagotavlja akademske učbenike v različnih dostopnih digitalnih oblikah.

[Center za univerzalni dostop in podporne tehnologije](#)

Nenazadnje je Center za univerzalni dostop in podporne tehnologije (CUA&AT) center, katerega cilj je "podpirati enakopravno sodelovanje in družbeno-ekonomsko vključevanje invalidov in starejših v informacijsko družbo z oblikovanjem izdelkov in storitev, dostopnih in uporabnih za najširšo možno populacijo končnih uporabnikov", kot je navedeno na njegovi spletni strani. Center razvija tehnologije in aplikacije za različna področja, kot so dostop do svetovnega spleta, obdelava besedil, elektronske knjige, medosebne komunikacije, posebno izobraževanje in poklicno usposabljanje, telekomunikacije, zdravstvena telematika in nosljivo računalništvo.

Evropski okvir

Med evropskim prebivalstvom, starim od 16 do 64 let, skoraj 15 % žensk in 14 % moških poroča o zmerni ali hudi invalidnosti. Ti odstotki kažejo, da so ukrepi Evropske unije za ustvarjanje okolja enakih možnosti za vse bistveni za doseganje socialne vključenosti invalidov.

Evropski akt o dostopnosti je bil uveden 27. junija 2019, vse države članice pa imajo tri leta časa, da ga prenesejo v svojo nacionalno zakonodajo z uvedbo nove ali že obstoječe nacionalne zakonodaje, ki bo skladna z aktom. Kot so zapisali v Evropski komisiji, je "evropski akt o dostopnosti korak naprej pri zmanjševanju ovir za osebe z oviranostmi v EU: boljša dostopnost izdelkov in storitev, ki jih državljani uporabljajo vsak dan".

Evropski akt o dostopnosti bo zajemal naslednje izdelke in storitve:

- računalniki in operacijski sistemi
- bankomati, naprave za prodajo vozovnic in prijavo na let.
- telefoni in pametni telefoni
- Televizijska oprema, povezana z digitalnimi televizijskimi storitvami
- telefonske storitve in pripadajoča oprema
- avdiovizualne medijske storitve, kot so televizijsko oddajanje in z njim povezana potrošniška oprema.

- storitve, povezane z zračnim, avtobusnim, železniškim in vodnim potniškim prometom.
- bančne storitve
- e-knjige
- e-poslovanje

Zaključek

Pomožno tehnologijo je mogoče uporabljati v vseh vidikih vsakdanjega življenja, da bi osebam z oviranostmi omogočili enake možnosti. Potrebni so projekti, katerih cilj je boj proti marginalizaciji invalidov, da bi se ti lahko počutili bolj vključene.

Kljub zgoraj omenjenim sektorjem, v katerih se uporablja podpora tehnologija, je njen trg v Grčiji precej nezadosten. Razlogov za to je več, ne le zato, ker se v družbi uvaja počasi, ampak tudi zato, ker so nekatera orodja ali oprema draga in/ali ne podpirajo grškega jezika. Da bi ustrezala potrebam grškega izobraževanja, je treba programsko opremo prevesti v grški jezik, ker pa se to ne dogaja, ni velikega povpraševanja potrošnikov.

Če želimo doseči visoko raven socialne in izobraževalne vključenosti, je treba ta področja nenehno nadgrajevati z uvajanjem podpornih tehnologij.

Reference

- ELEPAP. Podporna tehnologija: elepap.gr/sl/our-programs/therapeutic-programs/assistive-technology/
- ITE. Center za univerzalni dostop in podporne tehnologije (CUA&AT).
- www.ics.forth.gr/hci/centre-universal-access-assistive-technologies-cuaat?lang=el
- SC!FY, podporne tehnologije www.scify.gr/site/el/impact-areas/assistive-technologies
- ec.europa.eu/eurostat/documents/3930297/5934086/KS-AW-01-001-EN.PDF/ca44b44f-6fdb-47da-9d7d-2967071bcb9f?version=1.0
- Mundo Madou, Avenue des Arts 7-8, 1210 Bruselj, Belgija September 2020, Evropski akt o dostopnosti Zbirka orodij za prenos www.edf-feph.org/content/uploads/2020/12/final_edf_transposition_toolkit_accessibility_act.pdf
- EVROPSKI AKT O DOSTOPNOSTI, KI IZBOLJŠUJE DOSTOPNOST PROIZVODOV IN STORITEV NA ENOTNEM TRGU
- "Laboratorij za podporno tehnologijo Lillian Voudouri" lilianvoudouri.gr/ergastiri-ypostiriktikis-technologias-idryma-koinonikis-ergasias/

- Nacionalna in Kapodistrijska univerza v Atenah. e-dostopnost access.uoa.gr/en/services-2/e-accessibility/

Romunija

Možnosti financiranja na nacionalni ravni

V Romuniji lahko osebe z oviranostmi pridobijo subvencije iz nacionalnega sklada za zdravstveno zavarovanje (NHIH) za podporo pri uvajanju podporne tehnologije. Vendar NHIH subvencionira zelo malo podpornih naprav, zaradi česar je podporna tehnologija za večino invalidov iz Romunije previsoka.

Osebe z oviranostmi lahko pridobijo tudi bone iz projektov, ki jih financira EU (Operativni program za človeški kapital, prednostna naloga "Delovna mesta za vse"). Nekateri projekti vključujejo dejavnosti, kot so zagotavljanje podpornih tehnologij in pripomočkov ter tehnologij za dostop do invalidov, ki prejemajo storitve informiranja in svetovanja, posredovanja in usposabljanja. Kuponi se lahko uporabijo izključno za nakup podporne tehnologije.

Vendar imajo zaposlene osebe z oviranostmi omejen dostop do subvencionirane podporne tehnologije in pripomočkov, veliko število invalidov pa ne uporablja podpornih pripomočkov ali tehnologij, ki jih potrebujejo, pogosto zato, ker si jih ne morejo privoščiti. Za to sta dva glavna razloga:

- vse kategorije potrebnih pripomočkov in tehnologij niso vključene v osnovni paket medicinskih pripomočkov, namenjenih ambulantnemu zdravljenju organskih ali funkcionalnih pomanjkljivosti, ki ga ureja sklep vlade in podrobno določa skupni sklep ministra za zdravje in predsednika nacionalne zdravstvene zavarovalnice (NHIH);
- število proizvajalcev in distributerjev pripomočkov in tehnologij je zelo majhno, saj ni nacionalne politike, ki bi osebam z oviranostmi zagotavljala dostop do vseh kategorij pripomočkov in tehnologij, tako medicinskih kot nemedicinskih.

Dobre prakse pri izvajanju

Projekt "Olajšanje vključevanja invalidov na trg dela" omogoča osebam z oviranostmi, ki iščejo zaposlitev, da pridobijo bon v vrednosti približno 5000 evrov, ki se lahko uporabi za nakup pripomočkov. Projekt izvaja Nacionalni organ za pravice invalidov, otrok in posvojitev v partnerstvu z Nacionalnim zavodom za zaposlovanje v obdobju 23.05.2019-23.05.2022. Pripomočki morajo biti vključeni v priporočila zdravnika specialista glede vrste podpornih tehnologij in pripomočkov ter tehnologij za dostop.

Vodnik "Ghid de utilizare a instrumentelor digitale pentru activitatea didactică on-line" (Vodnik za uporabo digitalnih orodij za spletno poučevanje), ki je na voljo na spletni strani https://www.ccdbr.ro/anunturi/ghid_instrumente_dig.pdf, vključuje poglavje "Digitalne podporne tehnologije za učence s posebnimi izobraževalnimi potrebami", katerega namen je pomagati učiteljem pri ustvarjanju vključujočih digitalnih izobraževalnih virov.

Nacionalna zakonodaja

Romunska zakonodaja na področju varstva pravic invalidov temelji na naslednjih glavnih instrumentih:

- Splošna deklaracija o človekovih pravicah
- Evropska konvencija o človekovih pravicah
- Listina EU o temeljnih pravicah
- Konvencija ZN o pravicah invalidov
- Pogodba o Evropski uniji
- Pogodba o delovanju Evropske unije

Obstaja dolg seznam normativnih aktov, ki urejajo področje delovanja na področju invalidnosti. Med njimi je bila aprila 2022 sprejeta in objavljena Nacionalna strategija za pravice invalidov "Pravična Romunija" 2022-2027 (<http://anpd.gov.ro/strategia2022-2027/download/The%20National%20Strategy%20for%20the%20Rights%20of%20Persons%20with%20Disabilities%20-%20An%20equitable%20Romania,%202022-2027.pdf>). Strategija ima med cilji povečanje števila invalidov, ki bodo imeli dostop do podpornih tehnologij prek nepovratnih zunanjih sredstev (vsaj 40 tisoč invalidov, do leta 2027), ter povečanje seznama podpornih pripomočkov, poravnanih prek enotnega nacionalnega sklada zdravstvenega zavarovanja.

Direktiva (EU) 2019/882 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o zahtevah glede dostopnosti izdelkov in storitev je bila v romunsko zakonodajo vključena leta 2022.

Stik s subjekti v Romuniji, ki lahko zagotovijo podporo/ nasvete/ itd.

1. Nacionalni organ za varstvo pravic invalidov, <http://anpd.gov.ro/> . INFOLINE Podporna tehnologija: +40 751.015.063
2. Romunsko združenje "H Foundation" za učenje na daljavo invalidov je nevladna, neprofitna, apolitična organizacija s poslanstvom zagotavljanja

enakih možnosti za izobraževanje in pouk za prikrajšane (fizično, etnično, socialno ali geografsko) otroke in odrasle ter za strokovnjake, ki delajo z njimi. Naslov: Strada Poenaru Bordea 6, SECTOR 4, București, 040093, telefon +40 21 337 1019, <http://www.fundatieh.ro/>

Federatia pentru Accesibilizarea Romaniei (FAR) - to je ustanova, ki združuje številne organizacije, katerih delovanje je namenjeno spodbujanju pravic invalidov. FAR se osredotoča na doseganje dostopnosti na številnih področjih - fizičnem, socialnem in ekonomskem, v imenu invalidov in tistih, ki trpijo zaradi drugih vrst prikrajšanosti/ranljivosti + ustvarjanje enakih možnosti za prikrajšane kategorije ljudi. <https://far.ngo/>

Slovaška

Nacionalni vidik

Možnosti financiranja na nacionalni ravni

(financiranje s strani države, skladov, možnosti sponzoriranja, dobrodelnih organizacij...)

Na slovaški nacionalni ravni je na voljo nekaj možnosti za pridobitev podpore pri socialnem vključevanju, delu in študiju ter dostopu do podpornih tehnologij.

Prvi je financiranje s strani države.

Vsaka invalidna oseba lahko od [slovaškega socialnega ministrstva](#) dobi sredstva v višini do 8630 evrov. Znesek je odvisen od potreb in dejanskih stroškov podporne tehnologije. Vendar mora oseba za pridobitev sredstev izpolnjevati nekatera merila.

Druga je neprofitna organizacija [Slovaška zveza slepih in slabovidnih](#)

Sodelujejo s sponzorji, večinoma velikimi podjetji, in podpirajo osebe z okvaro vida, ki potrebujejo finančna sredstva.

Slovaška zveza slepih in slabovidnih (UNSS) je civilno združenje, katerega poslanstvo je zagovorništvo pravic in aktivacija oseb z okvaro vida.

Najpomembnejše dejavnosti, ki jih lahko omenimo, so zagotavljanje socialnih storitev (socialno svetovanje in socialna rehabilitacija), vključevanje v zakonodajni postopek (zlasti na področju socialne zakonodaje), ozaveščanje o slabovidnosti, svetovanje glede okoljskih in drugih ovir, dostopnost informacij in zagovorništvo pravic. Poleg tega socialna rehabilitacija zajema usposabljanje na področju mobilnosti in orientacije, uporabe bele palice, veščin za vsakdanje življenje, branja in pisanja Braillove pisave ter uporabe optičnih pripomočkov ali podporne tehnologije (npr. računalnik z bralnikom zaslona ali programsko opremo za povečevanje).

Možnosti financiranja na mednarodni ravni

[Mednarodni svet za izobraževanje in rehabilitacijo oseb z okvaro vida \(ICEVI\).](#)

Mednarodna organizacija za usmerjanje in podporo.

<http://www.inclusion-europe.eu/financial-assistance-to-people-with-disabilities-compared-across-the-world/>

Samo majhen članek s primerjavo nacionalne vlade v različnih državah do invalidov.

Odpertokodne/cenovno ugodne rešitve

Na trgu ni ultra poceni osvežljivega brajevega zaslona (strojna naprava, ki vsebino, prikazano na zaslonu, spremeni v dvignjene in spuščene brajeve pike). Tradicionalne naprave v povprečju stanejo 4000 USD. Vendar pa je pojav naprave Orbit Reader (<http://www.orbitresearch.com/product/orbit-reader-20/>), ki stane 500 USD, povzročil motnje na tem trgu ter zagotovil cenejšo in alternativno možnost.

Bralnik zaslona je oblika podporne tehnologije za pretvorbo besedila v govor, ki besedilo in slikovno vsebino prikazuje v obliki govora ali brajice. Bralniki zaslona so nepogrešljivi za slepe ljudi, koristni pa so tudi za ljudi z okvaro vida, nepismene ali z učnimi težavami. Najbolj razširjen bralnik zaslona za računalnike na svetu je NVDA (Non-Visual Desktop Access) (<https://www.nvaccess.org/>). Program NVDA je brezplačen in odprtokoden ter podpira več jezikov, podpora in usposabljanje pa sta široko dostopna. Druga pogosta možnost pretvorbe besedila v govor za dostop do dokumentov namesto Braillove pisave ali poleg nje je pretvorba besedila v zvočno datoteko. Aplikacije, kot je na primer RoboBraille, izvažajo datoteke v zvočne datoteke, kot je Mp3.

Na strani [Vodnik za podporno tehnologijo: Na spletni strani: Low cost software for learning](#) lahko najdete velik seznam nizkocenovnih ali brezplačnih pripomočkov za slepe in gluhe osebe.

Dobre prakse pri izvajanju

[Slovaška knjižnica za slepe](#) - knjižnica zagotavlja celovite knjižnične in informacijske storitve registriranim uporabnikom, tako da je specializirana knjižnična zbirka na voljo v Braillovi pisavi, zvočnih posnetkih, reliefni grafiki in elektronski obliki.

Storitve najema so za uporabnika brezplačne.

Uporabnik lahko izbere med več kot 7.200 naslovi zvočnih knjig in skoraj 3.600 naslovi knjig v brajici.

Nacionalna zakonodaja

Evropska unija in njene države članice so podpisnice [Konvencije ZN o pravicah invalidov](#). Njeno glavno sporočilo je, da so osebe z oviranostmi upravičene do celotnega spektra človekovih pravic in temeljnih svoboščin brez diskriminacije. Vsa slovaška zakonodaja temelji na teh načelih in samem dokumentu.

V skladu z ustavo Slovaške republike so ljudje svobodni in enaki v dostojanstvu in pravicah. Poleg tega Zakon št. 365/2004 Coll. o enakem obravnavanju na določenih

področjih in o varstvu pred diskriminacijo ter o spremembi in dopolnitvi določenih zakonov, s spremembami (Zakon o protidiskriminaciji) ustvarja skupno pravno podlago za ohranjanje načela enakega obravnavanja v celotnem pravnem sistemu Slovaške republike.

Glavni dokument na nacionalni ravni na to temo je Nacionalni program za razvoj življenjskih pogojev invalidov za obdobje 2021-2030
https://www.employment.gov.sk/files/sk/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/kontaktne-miesto-prava-osob-so-zdravotnym-postihnutim/dokumenty-3/nprzpozp-2021_2030.docx.

Na strani [Hlavné kontaktné miesto pre problematiku vykonávania Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím](#) lahko najdete seznam ustreznih zakonov.

stik s subjekti v vaši državi, ki vam lahko nudijo podporo/ nasvete/ itd.

Centralni urad za delo, socialne zadeve in družino (*Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny*)

[Oddelek za nadomestilo denarnih prejemkov za hudo invalidnost in dejavnosti ocenjevanja;](#)

Špitálska 8, 812 67, Bratislava

Urad za delo, socialne zadeve in družino (*Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny*):

[Enota za storitve za državljane](#)

[Center za pravno pomoč](#)

Primeri podpornih tehnologij - tako odprtokodnih/cenovno ugodnih rešitev kot tudi profesionalnih orodij, ki jih ponujajo podjetja tretjih oseb.

To poglavje ponuja nekaj primerov rešitev podporne tehnologije, ki jih je mogoče uporabiti v neformalnem izobraževanju odraslih za osebe z oviranostmi:

1. Bralniki zaslona in programska oprema za pretvorbo besedila v govor:

- **NVDA (NonVisual Desktop Access):** To je odprtokodni bralnik zaslona za Windows, ki slepim in slabovidnim uporabnikom omogoča dostop do računalnikov.
- **eSpeak:** Kompaktni odprtokodni sintetizator govora, ki lahko besedilo pretvori v govor, kar koristi posameznikom s težavami z branjem ali slabovidnostjo.
- **Balabolka:** Balabolka je brezplačna aplikacija za pretvorbo besedila v govor, ki lahko besedilo pretvori v govor in ga shrani v zvočne datoteke.

2. Komunikacijski pripomočki:

- **AAC Text Communicator:** Aplikacije, kot je **OpenAAC**, omogočajo posameznikom s težavami v komunikaciji, da komunicirajo z napravo, ki prikazuje besedilo ali simbole in jih pretvarja v govor.

3. Dostopne učne platforme:

- **Moodle:** Moodle: odprtokodni sistem za upravljanje učenja, ki podpira funkcije za dostopnost in ga je mogoče prilagoditi potrebam učencev s posebnimi potrebami.
- **Open edX:** Še ena odprtokodna spletna učna platforma, ki jo je mogoče prilagoditi.

4. Alternativne vhodne naprave:

- **Programska oprema za nadzor stikal:** Programi, kot sta **Xpadder** ali **AutoHotkey**, lahko pomagajo pri konfiguraciji alternativnih vhodnih naprav, kot so stikala ali joysticki, za gibalno ovirane osebe.

5. Povečanje in izboljšanje zaslona:

- **Lupa za Windows** - orodje za povečevanje zaslona, vgrajeno v operacijski sistem Windows.

6. Dostopne oblike dokumentov:

- Ustvarjanje vsebine v dostopnih formatih, kot sta **EPUB** za e-knjige ali **HTML** za spletne vsebine, zagotavlja, da lahko udeleženci s posebnimi potrebami do gradiva dostopajo z uporabo želenih podpornih tehnologij.

7. Orodja za podnapise in napise:

- **Amara**: odprtokodna platforma za ustvarjanje in urejanje podnapisov, napisov in prevodov za videoposnetke. To koristi gluhih ali naglušnim udeležencem .

8. Programska oprema za pretvorbo Braillove pisave:

- **Liblouis**: V Braillovi pisavi je na voljo odprtokodni prevajalnik brajice in povratni prevajalnik, ki omogoča pretvorbo digitalne vsebine v brajici in obratno.

9. Aplikacije za razširjeno in alternativno komunikacijo (AAC):

- Aplikacije, kot sta **Proloquo2Go** ali **CoughDrop**, zagotavljajo prilagodljive komunikacijske table za osebe z govornimi motnjami.

10. 3D tiskanje za taktilno učenje:

- S 3D-tiskanimi taktilnimi zemljevidi, diagrami ali predmeti lahko izboljšate učne izkušnje za posameznike z okvarami vida.

11. Orodja za sodelovanje s funkcijami dostopnosti:

- Platforme, kot sta **Google Workspace** (prej G Suite) in **Microsoft Office 365**, imajo vgrajene funkcije za dostopnost, ki lahko koristijo udeležencem s posebnimi potrebami.

12. Dostopne platforme za kodiranje:

- **Drsenje**: Vizualni programski jezik, ki ga lahko uporabljajo udeleženci z različnimi invalidnostmi, da se na interaktiven in dostopen način naučijo konceptov kodiranja.

Ne pozabite, da je ustreznost teh rešitev odvisna od posebnih potreb učencev in razpoložljivih virov. Redno usposabljanje in ozaveščanje o uporabi teh tehnologij bo nujno tudi za izobraževalce in podporno osebje.